

mercator

LETO III

LJUBLJANA, SEPTEMBER–OKTOBER 1965

ŠT. 9-10

Naše gospodarjenje po reformi

Splošni gospodarski ukrepi v naši celotni družbeni ekonomiki tudi trgovinski dejavnosti niso prizanesli. Družbeni cilji gospodarskih ukrepov, ki jih zasledujemo že od vsega začetka in vedno bolj v že obstoječi zakonodaji ter v raznih odlokih občinskih skupščin, stremijo za tem, da se čim prej naše gospodarstvo utrdi. Med prvimi ukrepi, ki so sledili tem splošnim družbenim težnjam, je bilo dosledno omejevanje splošne, še posebej pa investicijske potrošnje. Izredno močna emisija vseh investicijskih virov je nujno povzročila neustaljenost tržišča, stalno naraščanje cen ter vedno večjo neskladnost med finančnimi viri in drugimi blagovnimi fondii. Obdobje zadnjih nekaj let je bilo značilno po tem, da je velika večina gospodarskih organizacij izkoristila široko emisijo bančnega denarja ter menila, da je samo v novih investicijskih naložbah možno doseči ugodnejši finančni položaj. Stremljenje po vedno večjem fizičnem obsegu poslovanja ter sorazmerno lahka pot do potrebnih obratnih kreditov, je gospodarske organizacije marsikdaj zavedla, da so šle v nove investicije brez podrobnih izračunov rentabilnosti ter upoštevanja lastnih finančnih možnosti. Zanašanje na vse možne virov finansiranja, od bančnih kreditov do raznih drugih virov ter načinov in oblik finansiranja, je gospodarske organizacije ob sprejetju in izvajanju novih gospodarskih ukrepov postavilo v izredno težko finančno situacijo. Novim stremljenjem gospodarske reforme so med prvimi sledili ukrepi komunalnih in drugih bank, ki so odločno vplivale na znižanje emisije denarja. Odpovedale so že odobrene kredite za investicije na eni strani, na drugi strani pa je narodna banka postavila izredno ostro zahtevo, da morajo gospodarske organizacije v kratkem časovnem obdobju nadoknaditi občasne obratne kredite z lastnimi sredstvi. S takimi stališči bank, ki so bili utemeljeni s cilji gospodarske reforme, so gospodarske organizacije postavile pred vrsto izrednih finančnih težav, ki so nujno terjale energičnih ukrepov za njih premostitev ter za usklajitev gospodarjenja z novim položajem. Marsikatera gospodarska organizacija je v hotenju za čim večjim investiranjem izkoristila široke možnosti kreditiranja, kakor tudi investirala predvideni

dohodek že v naprej, pred ugotovitvijo razpoložljivih skladov po zaključnem računu. S takim načinom gospodarjenja, ki je bil morda za tisto obdobje koristen za gospodarsko organizacijo, pa so razumljivo nastale pri uveljavitvi novih predpisov še toliko večje težave. Nekateri menijo, da je bil tak način gospodarjenja koristen. Dejansko pa so bile investicije pričete brez vsakega programa, slučajno in drago ter brez izračuna rentabilnosti in upoštevanja posledic. Vendar mislimo, da se je lahko tak način gospodarjenja izrodil v minulem obdobju. Libera-

lizacija kreditov in drugi finančni pogoji so bili vzrok takšnemu družbeno nevzdržnemu stanju. Zato je bilo zmanjšanje investicijske fronte nujno potrebno ter edini možni izhod za ublažitev nastalega položaja. Zato bi bilo danes, ko se srečujemo dnevno s finančnimi težavami, ki so posledica prakse takega gospodarjenja v minulem obdobju, iskane vzrokov in krivcev nepotrebno izgubljanje dragocenega časa. Celotni sistem je tako gospodarjenje omogočil in ga celo forsil. Čim prej se moramo sprijazniti z novo nastalimi dejstvi ter prilagoditi sedanje in bodoče

gospodarjenje zahtevam družbenih ukrepov ter preiti na normalno trdno osnovo gospodarjenja. Vsaka nedoslednost do novih zakonitosti poslovanja in zanašanje, da so stremljenja, ki jih nova gospodarska reforma uveljavlja, le začasna, prehodnega značaja, so lahko usodna za nadaljnji obstoj podjetja. V našem podjetju pa je tako obsežno investiranje v preteklem obdobju imelo med drugim tudi to posledico, da so bila porabljena za financiranje investicij poleg kreditnih virov tudi celotna ustvarjena sredstva podjetja kot celote, kar pa seveda ni bilo v skladu s pogoji in določili pripojitvenih pogodb v širokem integracijskem procesu, ki se je odvijal prav v tem času. Razumljivo je, kar je ugotovil tudi CDS na svojem zasedanju v Podvinu, da bo treba v bodoče ta načela upoštevati tudi v praksi.

Uvodne ugotovitve o ciljih novih gospodarskih ukrepov so tudi naše podjetje postavile v popolnoma nove pogoje gospodarjenja. Ugotovljeno je bilo, da tako široke fronte investiranja nikakor ne moremo več vzdržati. Zato je bil že predvideni program gradenj korigiran in skrčen. Ne moremo pa mimo dejstva, da so iz naslova nekaterih že dokončanih trgovskih lokalov, oziroma tistih, ki so tik pred dokončanjem, ostale še prejšnje obveznosti do končnega plačila za gradbena dela in opremo, na katera moramo računati in jih v letošnjem letu pokriti. S tem bi uspeli vse dosedanje obveznosti pokriti. Pri novih investicijah pa z vso doslednostjo izvajati sklep CDS, da brez zagotovljenih sredstev ni možno pričeti z nobenimi deli. Taka doslednost je nujno potrebna, če hočemo končno saldirati zaostale obveznosti in omogočiti podjetju normalen način gospodarjenja. Vse obveznosti, ki jih imamo iz naslova investicij, strojev in raznih kupoprodajnih pogodb, moramo reševati v okviru lastnih možnosti. S tem sicer ne odpade možnost in dolžnost iskanja drugih virov, ki jih je trenutno malo ali pa jih skoraj ni. Vsaka možnost angažiranja tujih finančnih virov nam bo vedno dobrodošla in nam bo omogočila v krajšem časovnem obdobju premostiti sedanje finančne težave. Zato menimo, da je naša primarna naloga v tem, da solidarno in disciplinirano (Nadaljevanje s 1. strani)

Jesenski motiv iz Ljubljane — Foto: M. Šparovec

Sklepi organov upravljanja

SKLEPI 10. ZASEDANJA CDS

Na zasedanju, dne 25. 8. 1965 je CDS obravnaval in sklepal o naslednjem:

● Na podlagi 146/2 člena Temeljnega zakona o delovnih razmerjih je sprejel predlog pravilnika o delovnih razmerjih Veletrgovine »Mercator« kot začasni sklep za urejanje medsebojnih delovnih razmerij, ki se uporablja od 8. 4. 1965 dalje, s tem, da se upoštevajo spremembe in dopolnitve, sprejete na zasedanju CDS. Določbe začasnega sklepa o delovnih razmerjih, ki ga je sprejel CDS pod št. 67/65 z dne 14. 5. 1965, se prenehajo uporabljati 8. dan po zasedanju CDS.

Za čas od 8. 4. 1965 do dneva, ko je bil predlog pravilnika o delovnih razmerjih sprejet kot začasni sklep, se v spornih primerih uporabljajo iz prejšnjega in novega začasnega sklepa tiste določbe, ki so za delavce ugodnejše.

Spremeni se 32. točka statuta, tako da se dopolni odstavek — ob preselitvi z družino.

● Obravnaval je analizo o uspehu poslovanja za I. polletje 1965, iz katere je razvidno, da se je realizacija zvišala za 29 % proti realizaciji za leto 1964 in to zelo razliko po posameznih PE. Sorazmerno s povečano realizacijo je narastlo tudi število zaposlenih in znaša indeks 107 %, kar prikazuje počasnejše večanje kot pa porast realizacije. Povprečni presežek realizacije na enega zaposlenega znaša 22 %.

Zaloge trgovskega blaga so se v primerjavi s preteklim letom zvišale za 26 %. Vzporedno s porastom realizacije so narasli tudi poslovni stroški, dohodek je porastel za 30 %, čisti dohodek pa za 12 %. Osnovna in obratna sredstva so se povečala za 25 %, v čemer so zajeti tudi objekti v gradnji in dodelavi.

● CDS je razpravljal tudi o gospodarjenju podjetja v novi gospodarski reformi. Večji dohodek v drugem polletju verjetno ne bo dosežen, ker ima podjetje precej obveznosti iz prejšnjih obdobj, povečati pa bo treba tudi osebne dohodke. Stroški podjetja se bodo povečali, zato mora podjetje pravilno gospodariti, da ne bo uvedba nove gospodarske reforme v končni fazi vplivala na življenjski standard delavcev.

Posamezne prodajalne imajo zaradi krajevnih razsežnosti zelo različne cene, ker OBS same določajo cene in marže na svojem območju. Nekatere skupščine so upoštevale stroške trgovine in so določile primerne cene, druge pa so upoštevale le želje potrošnikov.

Razvojno-planski sektor je pripravil analizo za sladkor in ugotovil, da bi morala znašati maloprodajna cena za sladkor 269,40 din, kjer bi bili upoštevani samo stroški, brez vsakega zaslužka, vendar je Mestni svet določil ceno na 255 din, tako da bo podjetje poslovalo s sladkorjem s poslovno izgubo.

Zaradi tega bo moralo podjetje z vsemi možnostmi iskati notranje rezerve, da ne bi zašlo v finančne težave. CDS je sprejel sklep, da se o težkem stanju podjetja obvesti oziroma opozori pristojne organe in da skušajo z analizami prikazati, da podjetje pod takimi pogoji ne more rentabilno poslovati.

SKLEPI 11. ZASEDANJA CDS

Na zasedanju z dne 16. oktobra 1965 je CDS obravnaval in sklepal o naslednjem:

● Na podlagi Temeljnega zakona o uvedbi 42-urnega delovnega tedna, je CDS sprejel predlog načrta in programa za prehod na 42-urni delovni teden, pri čemer pa mora podjetje doseči najmanj enak obseg prometa, kot ga je doseglo pred uvedbo 42-urnega delovnega tedna, ter zagotoviti delavcem najmanj enake osebne dohodeke kot pred prehodom na skrajšan delovni čas. Razvojno-planski sektor je pripravil podatke o uspehu poslovanja za leto 1963, 1964 in I. polletje 1965, ter načrt in smernice za poslovanje podjetja ob 42-urnem delovnem tednu. Načrt obsega obliko uvedbe delovnega časa ob prehodu na 42-urni delovni teden in sicer osnovne oblike, konkretne oblike pa bo določil v posameznih enotah delavski svet. (Načrt in program sta posebej objavljena.)

● Obravnaval je teze predloga okvirnega pravilnika o delitvi čistega dohodka in OD in izvolil komisijo petih članov, z nalogo, da do 15. 11. 1965 pripravi konkreten osnutek pravilnika, vendar zaradi predvidene izdaje novega zakona o sredstvih dokončnega predloga še ne izdela, ampak ga sestavi kot začasni pravilnik o delitvi čistega dohodka.

V komisijo so bili izvoljeni:

1. Jarnovič Ciril, predsednik
2. Černe Stane, član
3. Derglin Dragica, član
4. Stančič Anton, član
5. Turk Vinko, član.

● Razpravljal je o poročilu centralnega upravnega odbora o kršitvah sklepa CDS v zvezi z nabavo osnovnih sredstev z dne 8. 4. 1965 ter ugotovil, da razen v enem primeru ni bilo nabavljenih osnovnih sredstev mimo sklepa CDS z dne 8. 4. 1965. Sprejel je sklep, da se vsako osebo, ki bi kršila sklep o nabavi osnovnih sredstev z dne 8. 4. 1965 takoj preda v obravnavo centralni komisiji za obravnavo kršitev delovnih dolžnosti.

● Obravnaval je poročilo razvojno-planskega sektorja o gospodarski situaciji podjetja po uvedbi gospodarske reforme (poročilo je posebej objavljeno.)

● Soglašal je z ostavko člana CUO in CDS Franca Mehleta, ki je v kazenskem postopku in kot tak ne more sodelovati v organih upravljanja. Storjeno škodo je podjetju povrnili, vendar je umazal čast in zaupanje CDS in CUO ter je zato prošil za razrešitev. Za druge člane CDS, ki so tudi v postopku, pa zaradi čakanja na obravnavo pri okrožnem sodišču v Ljubljani CDS še ni mogel obravnavati.

● Razpravljal je o zahtevi občinskih skupščin o povišanju stopnje prispevka za strokovno šolstvo II. stopnje na 2,5 % sredstev od bruto osebnih dohodkov v breme materialnih stroškov. CDS je na enem izmed prejšnjih zasedanj odobril 1 % in je zato sprejel sklep, da bo dokončno odločil o višini prispevka po obračunu za III. tromesečje 1965.

● Proučeval je vodenje evidenčne embalaže, ki naj bi se vodila finančno in za rešitev tega vprašanja izvolil komisijo šestih čla-

nov, ki se mora sestati najpozneje do 15. 11. 1965 ter o ugotovitvah poročati CDS.

V komisijo so bili izvoljeni:

1. Slavka Damjanovič, preds.
2. Anica Vajda, član
3. Jurij Vuk, član
4. Anica Bajec, član
5. Franc Veber, član
6. Franja Kraker, član.

● Obravnaval je problem formiranja maloprodajnih cen, ker določajo cene uprave poslovnih enot, kar je zelo zamudno, ker morajo prodajalne čakati nanje. Sprejel je sklep, da generalni direktor podjetja skliče najkasneje do 15. 11. 1965 sestanke vseh direktorjev PE, strokovne službe, vodjo centralnega skladišča in posamezne poslovodje, na katerem naj bi proučili možnosti za centralno določanje cen in o tem poročali CDS.

● Razpravljal je o sklepu delavskega sveta PE Straža o oddaji I. nadstropja stavbe v Dolenjskih Toplicah, ki je namenjeno za počitniški dom, ker je nerentabilen zaradi nezasedenosti. Ravno tako so neizkoriščeni tudi drugi do-

movi, zato je bil podan predlog o ustanovitvi počitniške skupnosti, ki bi centralno vodila počitniške domove in aktivirala člane delovne skupnosti za izrabo do počitniškega doma v Dolenjskih mov. V zvezi s predlogom oddaje Toplicah centralnemu sindikalnemu odboru pa je sprejel sklep, da naj gospodarsko-računski sektor pripravi izračun, koliko bi morala posamezna enota sorazmerno prispevati za vzdrževanje doma.

● Sprejel je sklep, da se na podlagi 146. člena TZDR dopolni prvi odstavek 158. a) člena pravilnika o delovnih razmerjih tako, da se glasi:

Odpravnina pripada v naslednjih primerih tudi delavcu, ki mu preneha delo z njegovo privolitvijo po sklepu delovne skupnosti ob pogojih po 2. odst. tega člena in sicer:

a) delavcu ki ima priznано dvojno število delovno dobo po delovni knjižici,

b) delavcu, ki je izpolnil pogoje za pridobitev starostne pokojnine po zakonu iz leta 1957 in ki uveljavi to pravico po 231. členu Temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju.

Naše gospodarjenje po reformi

(Nadaljevanje s 1. strani)

uredimo finančne obveznosti podjetja navzven ter da finančne odnose znotraj podjetja v celoti dejansko realiziramo v skladu z integracijskimi pogodbami. To praktično pomeni, da v letošnjem letu solidarno, v okviru možnosti vse poslovne enote, pokrijemo obveznosti iz naslova investicijskih programov, v prihodnjem letu pa se moramo omejiti izključno na najnujnejše vzdrževanje. Na ta način bo možno v sorazmerno kratkem času preiti na normalen sistem gospodarjenja.

Gospodarska reforma pa je z zveznimi zakoni in odloki občinskih skupščin povzročila še druge določene premike, ki niso ostali brez posledic za naše nadaljnje gospodarjenje. Kljub temu, da promet in finančna realizacija tudi ob uveljavljanju novih ukrepov kažeta zadovoljivo sliko, predvsem to velja za živila, saj je promet z artikli tehnične stroke v upadanju, pa nam to ne more biti tudi zadosten pokazatelj zadovoljivega ustvarjanja dohodka. Zvezni predpisi o cenah ter odloki občinskih skupščin o maloprodajnih cenah in maržah za živila nam ne dajejo take akumulacije, ki bi poleg določenih razlik v ceni omogočala pokritje dejanskih stroškov blagovnega prometa in omogočala še zadostno akumuliranje sredstev za razširjeno reprodukcijo. Poleg tega pa moramo računati, da so stroški poslovanja ob uveljavljanju novih gospodarskih ukrepov precej porasli, kar bo nedvomno odločilno vplivalo na višino ustvarjenega dohodka. Z uveljavitvijo novih cen živil in drugih artiklov vsakodnevne potrošnje, pa je tudi prizadet življenjski standard naših proizvajalcev kot potrošnikov. Zato ni čudno, da je čutili močno stremljenje v kolektiv po uskladitvi osebnih dohodkov za nadomest-

tev povečanih stroškov življenja. V zvezi z navedenimi dejstvi, mimo katerih nikakor ne moremo pri določanju politike sedanjega in bodočega gospodarjenja, so vsi organi upravljanja in celotni kolektiv pred dokaj odgovornimi nalogami. Poleg ureditve osnovnega vprašanja finančne likvidnosti podjetja, je potrebno poskrbeti za dejansko varčevanje vseh na stroškovnih mestih celotne tehnološke poslovanja, z zmanjšanjem ali popolno ukinitvijo vseh izdatkov, ki niso nujno potrebni za normalno poslovanje podjetja. Ekonomičnost in rentabilnost organizacije celotnega poslovanja morata biti edino merilo jutrišnjega gospodarjenja. Rezultati kolektivnih naporov bodo brez dvoma ugodno vplivali na višino ustvarjenega dohodka, od tega pa je odvisno izpolnjevanje želje kolektiva po višjih osebnih dohodkih in celotna modernizacija in novogradnje v trgovski mreži.

Smo tik pred periodičnim obračunom za devetmesečno obdobje letošnjega leta. Predvsem bo interesantno zadnje tromesečje, v katerem bodo prišli pri ugotavljanju dohodka do izraza vsi novi pogoji gospodarjenja, ki so posledica gospodarskih ukrepov ter njihov vpliv v vsakodnevni praksi na akumulacijo v trgovini. Zato menimo, da se mora glede na nujnost določenih ukrepov v zvezi z nakazanimi problemi, napraviti kompleksna analiza periodičnega obračuna za dobo devetih mesecev, dopolnjena s predvidenim uspehom v celotnem letu. Na podlagi tega bo možno vsem organom upravljanja še pravočasno uveljaviti vse potrebne ukrepe za odpravo pomanjkljivosti. Ta material bo pripravljen v celoti prve dni prihodnjega meseca in bo predložen organom upravljanja v razpravo in odločanje.

Stane Vrhovec

Program za uvedbo 42-urnega delovnega tedna

A) Analiza uspehov dela in poslovanja pred prehodom na 42-urni delovni teden.

Na podlagi 2. in 3. točke temeljnega zakona o uvedbi 42-urnega delovnega tedna (Ur. l. SFRJ št. 17/65) navajamo za to potrebne podatke. Podatki so vzeti za podjetje kot celoto po zaključnem računu za leto 1964 in iz periodičnega obračuna 30. 6. 1965.

1. Obseg proizvodnje

V sklopu veletrgovine »Mercator« je po stanju 31. 12. 1964 po-

slovalo 15 poslovnih enot, vključno z OE Mercator. Realizacija je bila dosežena v višini 21 milijard 854,381.093 dinarjev, letni plan pa, ki je bil postavljen v višini 17 milijard 726,591.000 dinarjev, je bil dosežen 123 %. V letu 1963 je bila dosežena realizacija v višini 17 milijard 774,587.130 dinarjev, tako je tudi v letu 1964 proti 1963 večja za 23 %. V letu 1963 je bilo povprečno zaposlenih 1.516, v letu 1964 pa 1.619 delavcev ali za 6 % več. V letu 1963 je bil promet na

enega zaposlenega 1.223.529 din, v letu 1964 pa 1.417.035 din ali za 15 % več.

Za prvo polletje 1965 so podatki naslednji: realizacija je bila dosežena v višini 12.235.918.000 din. Letni plan, ki je 23.648.626.000 dinarjev, je bil dosežen 51,74 %. Povprečno je bilo zaposlenih 1.640 delavcev. Tako odpade povprečni mesečni promet na enega zaposlenega 1.637.798 dinarjev. Če rekapituliramo gornje podatke, vidimo naslednje:

v 000 din — razen za št. zaposlenih

	Leto 1963	Leto 1964	I. poll. 64	I. poll. 65	I n d e k s 64:63	I. poll. 65:64
realizacija	17.774,587	21.854,381	9.493,196	12.235,918	123	129
povprečno število zaposlenih	1.516	1.619	1.526	1.640	106	107
promet na enega zaposlenega	1.224	1.417	1.329	1.638	116	123

Kot že omenjeno, je plan realizacije za leto 1965 postavljen v višini 23.648.626.000 dinarjev. V prvem polletju je bil realiziran z zneskom 12.235.918.000 dinarjev ali 51,74 %. V mesecu juliju znaša realizacija 2.620.548.216 dinarjev, v avgustu pa 2.400.637.138 dinarjev. Kumulativno je realizacija dosežena 17.257.103.354, plan pa 73 %, torej so že z mesecem avgustom dosežene tri četrtine letnega plana.

2. Neto produkt in osebni dohodki

Podjetje je v letu 1963 doseglo neto produkt v znesku 2 milijardi 238.217.455, v letu 1964 pa 2 milijardi 837.942.000 dinarjev ali za 27 % več. Neto produkt na enega delavca je v letu znašal 1.476.397 dinarjev, v letu 1964 pa 1.752.899 dinarjev ali za 19 % več.

V prvem polletju 1965 je znašal neto produkt 1.456.117.000 dinarjev, na 1 zaposlenega pa 887.876

dinarjev, za leto 1965 je planiran bruto produkt v znesku 2 milijardi 960.445.000 dinarjev, torej je v prvem polletju 1965 dosežen 54-odstotno.

Povprečni neto osebni dohodki na enega zaposlenega so v l. 1963 znašali 35.878 din, v letu 1964 pa 46.785; indeks znaša 130. V prvem polletju 1965 znašajo povprečni neto OD 49.982 dinarjev.

Pregled podatkov o neto produktu in povprečnem neto OD:

v 000 din — razen za OD

	Leto 1963	Leto 1964	I. poll. 64	I. poll. 65	I n d e k s 64:63	I. poll. 65:64
neto produkt	2.238,217	2.837,943	1.210,643	1.456,117	127	120
neto produkt na 1 zaposlenega	1,476	1,753	793	888	119	112
povprečni neto OD	35,878	46,785	38,643	49,982	130	129

Glede na ugotovitev, da promet narašča tudi od prvega polletja dalje, je govorilo, da bomo povečali tudi neto produkt in osebne dohodke na enega zaposlenega ob uvedbi 42-urnega tedna.

B) Načrt za uvedbo 24-urnega delovnega tedna.

1. Sklep delavskega sveta

Na podlagi rezultatov referenduma, ki ga je razpisal CDS na svojem devetem zasedanju o obliki 42-urnega delovnega tedna, ki so razvidni iz poročila članov komisije za izvedbo referenduma z dne 25. 8. 1965, se uvaja:

1. 5-dnevni delovni teden kot temeljna oblika delovnega časa: 5-dnevni delovni teden se uvede praviloma tako, da delavec dela dnevno po 8 ur tri zaporedne tedne, ob sobotah ali nek drug dan v tednu pa ne dela, vsak četrti teden pa dela ves teden — vključno s soboto po osem ur;
2. 6-dnevni delovni teden po 7 ur dela na dan pa je izjemna oblika delovnega časa v tistih enotah, ki zaradi objektivnih okoliščin ne morejo vpeljati petdnevnega delovnega tedna.

2. Razporeditev delovnega časa

Delovni čas v upravi podjetja je v petih delovnih dnevih od 6.15

do 14.15 v mesecih od 1. oktobra do 31. marca ter od 6. do 14. ure v mesecih od 1. aprila do 30. septembra.

V glavnem skladišču je delovni čas vseh pet delovnih dni od 6. do 14. ure.

V izmenah v glavnem skladišču pa je delovni čas praviloma za prvo izmeno od 6. do 14. ure, za drugo izmeno pa od 12. do 20. ure.

Za uprave poslovnih enot se praviloma določi enak delovni čas, kot velja za upravo podjetja.

Petdnevni delovni teden v prodajalnah določijo DS enote tam, kjer so za to pogoji, ter na način, ki je prilagojen posameznim prodajalnam.

Začetek in konec delovnega časa v teku dneva določijo DS enote skladno s predpisi tiste občinske skupščine, v kateri je prodajalna.

3. Prehod na 42-urni delovni teden

Prehod na 42-urni delovni teden se bo izvedel v posameznih etapah, tako da bo dan uvedbe 42-urnega tedna določil DS enote s posebnim sklepom.

Za celotno podjetje naj bi se izvedel prehod na 42-urni delovni teden v razdobju 6 mesecev, in sicer vključno od 1. novembra 1965 do zaključno 30. aprila 1966.

V tem času pa morajo DS posameznih enot v soglasju s pristojnimi občinskimi skupščinami

sprejeti sklepe o prehodu na 42-urni delovni teden, tako za upravo enote kot za posamezne prodajalne oziroma za druge oblike enot.

4. Ukrepi

za uresničitev programa in načrta za prehod na 42-urni delovni teden

a) V centralnem skladišču podjetja se bo uvedla še druga izmena, tako da bi ob prehodu na 42-urni delovni teden delala prva izmena od 6. do 14. ure, druga pa od 12. do 20. ure.

Z uvedbo nove druge izmene bo odpadla potreba za uvajanje podaljšanega delovnega časa (nadur). Popoldanska izmena bo lahko pripravila komisijone, tako da bo s tem pospešen odvoz tovornih vozil z blagom za prodajalne že v zgodnjih jutranjih urah naslednjega dne.

Uvajanje proste sobote narekujejo mimo drugih vzrokov še prometni razlogi, ker je prevažanje težkih kamionov ob sobotah na mestnih ulicah in na glavnih cestah v določenih urah prepovedano. Glede na vrsto blaga, s katerim trguje podjetje, pa ni primerno, da se avtomobili, naloženi z blagom, zadržujejo na javnih cestah.

Delo v centralnem skladišču ob sobotah se je že do sedaj nehalo ob 11. uri ter zlasti zaradi navedenih prometnih določb ni imelo

pravega delovnega učinka. Zaradi tega bo z neznatnim podaljšanjem dnevnega delovnega časa druge dni v tednu dosegljiv znatno večji delovni učinek.

b) Hkrati s spremembo delovnega časa bo uvedena tudi sprememba obračunavanja in izplačevanja OD po delu. Tudi ta sprememba bo vplivala na povečanje interesa delavcev za čim hitrejšo in kvalitetnejše delo.

c) V upravi podjetja in v upravnih poslovnih enotah so že do sedaj nastajali problemi, ker je občutno število poslovnih partnerjev in drugih delovnih organizacij, s katerimi pridemo v stik, že uvedlo prosto soboto ter zaradi tega ob sobotah ni bilo mogoče sklepati ali opravljati določenih poslov.

Skrajšanje tedenskega delovnega časa in podaljšanje dnevnega delovnega časa bo treba izpolniti s še boljšo notranjo organizacijo dela in s še večjo storilnostjo na vsakem delovnem mestu.

d) 42-urni delovni teden v prodajalnah je moč uvesti le, če delavski svet poslovnih enot predvidi 5-dnevni delovni teden tako, da se določijo poleg nedelje še prosti dnevi posameznim delavcem ali skupinam delavcev na različne dneve v tednu v skladu z nihanjem prometa, vendar pa tako, da bodo prodajalne odprte po 6 dni v tednu.

e) V prodajalnah, kjer zaradi manjšega števila delovnih ljudi ni izvedljiva oblika pod d), se vpelje 6-dnevni delovni teden po 7 ur na dan.

Izjemoma in po posebnem pristanku pristojne občinske skupščine se lahko vpelje 5-dnevni delovni teden v takih prodajalnah tako, da so razen v nedeljo zaprte še nek drug dan v tednu.

f) Potrošniki ne smejo biti ovirani pri redni postrežbi v nobenem primeru in v nobeni obliki uvajanja krajšega delovnega tedna.

Dolžnost vseh delavcev podjetja, poslovne enote ali prodajalne je, da s še intenzivnejšim in vestnejšim delom, s hitrejšo postrežbo in z drugimi izboljšavami tehnološkega postopka dela dosežejo, da bodo po uvedbi krajšega delovnega tedna potrošniki še boljše postreženi kot doslej.

5. Spremljanje

in analiziranje uspehov dela in poslovanja po uvedbi 42-urnega delovnega tedna

Na podlagi podatkov iz razdobja pred uvedbo 42-urnega delovnega tedna, zajetih v uvodnem delu tega načrta in programa, so dolžni spremljati in analizirati uspeh po uvedbi krajšega delovnega tedna:

a) upravni odbor podjetja po podatkih, ki mu jih pripravi razvojno planski sektor — za podjetje kot celoto;

b) upravni odbor organizacijske enote Mercator na podlagi podatkov, ki jih pripravi razvojno planski sektor — za to enoto;

c) upravni odbor poslovne enote na podlagi podatkov, ki jih pripravi direktor poslovne enote — za svojo enoto.

Danes praksa v PE Grmada

Mnenja sem, da je poglavitna naloga vsakega trgovskega delavca, ki je bil poslan na prakso v Švico ali kam drugam, da prenese izkušnje, ki si jih je pridobil v tujini, v naše trgovine. Prav isto naj bi veljalo za trgovske delavce in vodilno osebje, ki jih podjetje pošlje v tujino na razne strokovne ekskurzije.

Na razna vprašanja, ki so mi bila dosedaj zastavljena v zvezi s sadovi prakse v Švici, bom skušal odgovoriti v tem članku. Vse, kar smo videli in slišali v Švici, se res ne da prenesti v naše trgovine. Razlogov za to je več in sicer: večletne izkušnje v trgovini na samopostrežni

voda, pivo). Namestili smo ustrezne košarice pred blagajne, kjer nudimo kupcu predvsem nove artikle in forsiramo prodajo slabih idočih artiklov. V bližini blagajne smo določili police, v katere razmeščamo blago, na katerega želimo posebej opozoriti oziroma izredne prodaje. Aranzerski oddelek nam je priskrbel tudi ustrezne napise in puščice, ki opozarjajo kupca na te artikle npr. na razprodajo, znižanje, reklamno ceno, ugoden nakup, Cuba rum, šolske potrebščine in dr. Delovno mesto — prodajalec kruha — oziroma rezanje kruha na 1/2 in 1/4 kg smo reorganizirali tako, da smo namestili v bližini police za kruh delovno mizo s tehtnico, na kateri prodajalec kruha v času zmanjšane prodaje kruha predpakira razno blago ali numerira blago s prodajnimi cenami. Dve delovni mesti — predpakiranje in prodajo kruha — smo združili v eno delovno mesto. Pravčasno dobavo kruha (drobno pecivo) smo rešili s tem, da smo izročili ključ od vetrolova razvažalca kruha in ima kupec na voljo svež kruh že ob 7. uri zjutraj, ko se trgovina odpre. Imeli smo delovne sestanke, na katerih smo članom kolektiva prikazali večje število barvnih diaposnetkov švicarskih Migros trgovin z ustreznimi strokovnimi pojasnili in napotki ter njihovo organizacijo in tehniko dela. V glasilu »Mercator« je izšel tudi članek »Inventura v dveh nadurah — pri Migros v Švici«. Po tem receptu smo v PE »GRMADA« napravili do sedaj že 3 kontrolne inventure v poslovalnicah: (samopostrežba Celovška 144, Černetova 23 in Celovška c. 99. Uspeh je bil dokaj viden, saj smo zmanjšali delovni čas inventure od dosedanjih ca. 16 ur na 8 ur (Celovška 99), kar znaša v bruto znesku OD din 77.000. V okviru našega podjetja posluje 20 samopostrežnih trgovin. S popisom blaga po novouvedenem sistemu bi samo pri enkratnem popisu dosegli prihranek din 1.540.000. S pravilno organizacijo dela bi se dalo tudi v ostalih 260 trgovinah znatno znižati čas popisa blaga, kar pomeni zopet znatno znižanje stroškov.

Vse te inventure so bile opravljene po določenem načrtu (prilagojenem za naše razmere), ki ga v celoti posredujem.

1. Temeljita priprava v času, ko je trgovina še odprta, pomeni 50-odstotni uspeh vsake inventure.

Pod pripravo razumemo: sortiranje in zlaganje nekega artikla po možnosti na enem mestu (prednost: enkratno štetje, tehtanje, pisanje, računanje). Določeno blago naj bo zloženo v enaki višini oziroma količini — stolpiči po 5, 10, 15 kosov itd. plus ostanek, s tem se napake pri štetju zmanjšajo na minimum.

Vsak posamezni artikel mora biti obvezno opremljen z vidno prodajno ceno, tako v sami prodajalni kot tudi v priročnem in drugem skladiščnem prostoru. Originalni kartoni, zaviti, zaboji itd. naj bodo opremljeni s količino in prodajno ceno

artikla (to storimo že takoj ob prevzemu blaga) npr. 235×120 in to v zgornjem desnem kotu kartona.

Defektno, nekurantno blago je prav tako treba izločiti pred samo inventuro na za to določen prostor in tudi popisati (ločeno).

Pod pripravo spada tudi žigosanje inventurnih popisnih pol: žig prodajalne, datum in oštevilčenje.

2. Organizacija in razporeditev dela:

Predsednik inventurne komisije je zadolžen, da skupno s poslovojem po strokovnosti in zmogljivosti razdeli delo vsem prisotnim članom kolektiva. Imenuje popisne ekipe z dvema članoma in kontrolne ekipe prav tako z dvema članoma. Število popisnih ekip in kontrolnih ekip je seveda odvisno od števila prisotnih članov kolektiva.

Celoten potek dela pri inventuri se nadzira in vodi z enega mesta. To je naloga predsednika inventurne komisije. Vsak član kolektiva je dolžan, da se v vseh nejasnostih obrača izključno na njega in izvaja dana navodila.

3. Tehnika popisa:

Inventura se dela v 2 izvodih.

Popisna ekipa 2 članov začne s popisom blaga v določenih gondolah oziroma policah. V inventurne popisne pole se vpisujeta samo količina in prodajna cena npr.:

125×99
235×120
333×25 itd.

V izogib pomotam pri množenju se vpišejo decimalna števila dosledno takole:

234⁵⁰×235
1107⁵×345
256⁵×1.550

Po izpolnitvi popisne pole se oba člana podpišeta in položita inventurno popisno polo na začetni artikel na popisni poli.

Pri popisu embalaranega blaga, kjer se vodi evidenca embalaže (vino, olje, rad. voda, cockta, sadni sokovi Fructal itd.) se vpiše samo neto prodajna cena

blaga, število kosov embalaže pa v zadnjo kolono inventurne popisne pole, npr.:

245×335 245 st. vino 1/1
128×55 128 st. cockta

Podlaga za pojasnitev, ali je v ceni blaga všteta embalaža ali ne, pa je dobavnica, račun, dopetje.

Kontrolna ekipa 2 članov kontrolira tako, da prvi član narekuje samo ceno, drugi član pa ponovno šteje, meri, tehta in javi količino.

Eventualne napake kontrolna ekipa ne sme radirati, popravljati, pač pa samo napačno število prečrtati (da je še vedno vidna) in vpisati novo — pravilno, s prejšnjim posvetovanjem s prvo popisno ekipo v primerih nejasnosti).

Po kontroli popisne pole se oba člana zopet podpišeta in položita prekontrolirano popisno polo na določeno mesto (v pisarno). Na že kontrolirano gondolo, polico pa zatakne kos papirja določene barve kot znak, da je gondola že kontrolirana.

Na kraju inventure pregleda predsednik inventurne komisije še vse gondole, police in odstrani znak kontrole. Šele sedaj se lahko prične z urejanjem in polnjenjem gondol, polic.

Popis prazne embalaže se izvrši na ločene popisne pole, s polnim besedilom in zneskom npr.:

155 kom. st. olja 1/1 din 50
245 kom. st. vina 1/1 din 65 itd.

Pogoji za tako skrajšano inventuro so torej:

temeljita priprava;
organizacija in razporeditev dela z enega mesta;

tehnika popisa: jasno čitljive številke, pravilen vpis decimalnih števil, strokovno izvežbana točna in zanesljiva inventurna komisija, ob resnem sodelovanju in prizadevnosti vseh članov kolektiva prodajalne.

Še to. Potreben je mir!

Med popisom se sliši samo glas napovedovalca!

Vilko Korenčan
PE Grmada

način, razni tehnični pripomočki (rollyji—vozički, viličarji, dvigala, enotna embalaža, optične tehtnice, avtomatski stroji za rezanje mesnih izdelkov, avtomati za numeriranje cen na blagu, National register blagajne, ki avtomatično vračajo kupcu drobšč — kovance, itd.), kar je seveda ozko povezano s finančno zmogljivostjo podjetja in standardom neke države (Švica npr. druga v Evropi). Nadalje znanstveno dognana organizacija in tehnika dela in končno — krona vsega — človek, kateremu nudijo strokovno izobrazbo v njihovih lastnih izobraževalnih centrih — Migros klub Schule, s ca. 170 tečaji raznih vrst.

Imeli smo priložnost videti in spoznati vsaj p o t, po kateri naj hodimo, da dosežemo zeleni cilj. Najčešče pa se v nas poraja negativno razmišljanje in iščemo vzroke, kako pri nas vse to ni mogoče izvesti, namesto pozitivnega razmišljanja in iskanja načinov, ki bi bili primerni tudi v naših razmerah za izboljšanje dela v naših trgovinah. Menim, da je eden izmed ciljev — gospodarske reforme — prav v tem iskanju!

Da ne bomo vedno samo načelni, pač pa enkrat tudi konkretni, naj navedem vse dosežke švicarske pridobitve v merilu PE »GRMADA«. Uspelo nam je nabaviti vozičke (rollyje) domače proizvodnje, ki nam že zelo koristno služijo pri prevažanju embalaranega blaga, zabojev, kartonov itd. (mleko, radenska

SP v Proletarski ulici je vedno polna kupcev

Za nepoštene ni prostora v podjetju

V sredini meseca septembra je bilo v dnevnem časopisu precej napisanega v zvezi s sodno obravnavo zoper nekatere nepoštene delavce našega podjetja, ki so v zadnjih dveh letih pozabili »kaj je moje in kaj ni moje«.

»Leglo kriminala«, »Na zatožni klopi so sedli strokovnjaki za krajo kave«... so bili naslovi člankov, ki so zelo prizadeli vse poštene delavce našega podjetja. Ne samo, da je to prizadelo vse naše poštene delavce, ampak je bil s tem prizadet tudi ugled podjetja, ki je bilo v vseh svojih poslovnih odnosih priznано kot soliden in pošten partner.

Ne mislimo v tem članku ponovno ugotavljati to, kar je že ugotovila sodna obravnavana in kar še bosta ugotovili bodoči dve sodni obravnavi. Prvi krivci so že prejeli svoje zaslužene kazni, delovni kolektivi naših enot pa jih bodo izločili iz svojega kroga z največjim ogorčenjem. Ob pisanju o tej prvi obravnavi pa ne moremo mimo dejstva, da so časopisi resnično široka tribuna, na kateri se pretresajo stališča, menjavajo izkušnje, analizirajo uspehi in slabosti vsakdanje prakse. Mišljenja smo, da je treba tudi to tribuno pravilno usmerjati, predvsem z občutkom odgovornosti in s točnim razlaganjem tega, o čemer pač hočemo pisati.

Zato je potrebno prav zdaj, bolj kot kdaj koli prej, najti ustrezne načine, kako posamezne stvari obravnavati, da bodo te prikazane čimbolj objektivno in resnično. Pri tem ne smemo imeti nobene bojzani, da razkrijemo naši javnosti tudi najtežje probleme, ki se porajajo v naši družbeni praksi in ki so za marsikaterega posameznika in za delovne organizacije še posebej boleči. Pri tem ne mislimo zmanjševati kriv-

do, pač pa objektivno razsoditi, kakšne so bile okoliščine, do katerih je prišlo v posameznih primerih. To so vprašanja, o katerih bi bilo treba razmišljati, če že pišemo o ravnanju posameznikov in o dogajanju v delovnih organizacijah, če hočemo, da bodo ti problemi obojestransko osvetljeni. Če že dobimo informacije, o katerih naj bi pisali, jih je treba prvenstveno pravilno oceniti, da jih bomo lahko izrazili z neko družbeno odgovornostjo, z zavestjo in konstruktivnostjo. Kajti od teh informacij se ustvarja neko splošno mnenje, ki je večkrat več vredno, kot pa nastala škoda. Zato je treba vse takšne dogodke obravnavati s polno mero odgovornosti in ne samo enostransko, če hočemo, da s takšnimi informacijami ne zavajamo bralca. Bralec si lahko ustvarja le takšno mnenje, kakršno mu je bilo pač posredovano, če ni bil o posameznih problemih informiran z vseh strani.

Če se vrnemo na poročila v naših časopisih, lahko ugotovljamo, da noben članek ni omenjal tega, da je bilo »leglo kriminala« odkrito po lastnih kontrolnih organih, ki so posredovali zbrane podatke pristojnim organom. Tudi glede števila udeležencev so bili

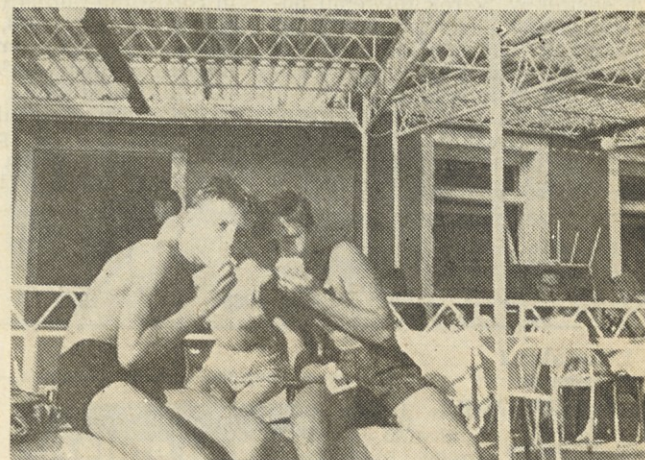
podatki neobjektivno prikazani, ker je v afero vključenih skoraj trideset tretjih oseb — torej ne uslužbencev »Mercatorja«. Ne moremo tudi mimo dejstva, da so bili začetniki vseh dejanj odgovorni in zaupanja vredni ljudje, od katerih ni bilo pričakovati, da bi bili iniciatorji takega početja. To se pravi prav tisti, ki so na mnogih sestankih govorili o pravih odnosih do družbenega premoženja in prav tisti, ki so večkrat pokazali na podrejenega delavca, da je ukradel steklenico pijače, za kar je bil odpuščen iz kolektiva. Ta ocena ne velja samo za te, ampak tudi za tiste, katerim so ljudje vsestransko zaupali, ko so jih volili v organe upravljanja enot in najvišje organe upravljanja podjetja.

V našem podjetju je zaposlenih čez 1600 ljudi in ta kolektiv bo znal v bodoče preprečiti zlorabe posameznikov in ohraniti dobro ime in ugled podjetja kot celote. Prepričani smo, da bomo v bodoče pri najmanjših ugotovitvah nepravilnosti dosledno ločili plevel od semena ter izločili iz naše delovne skupnosti vse tiste, ki nimajo pravih odnosov do tega, kar jim je dala družba v upravljanje.

M. P.

Na piranski plaži. Slučajno srečanje z našimi dopustniki smo izkoristili za to, da smo sami posneli fotografijo za naše glasilo

Tudi ta je iz Pirana. Čeprav je bilo kosilo obilno, je morje napravilo svoje. Malica se jima je pošteno prilegla

Stroški izobraževanja za leto 1965

Na seji centralnega delavskega sveta z dne 14. V. t. l. je bil sprejet oziroma potrjen plan o strokovnem izobraževanju delavcev za leto 1965. V ta namen je bil predlagan znesek 16.687.000, vendar je CDS odobril dinarjev 15.779.235, kar pred-

stavlja 1% planiranih bruto osebnih dohodkov za leto 1965.

Kakor je znano, lahko gospodarske organizacije trošijo sredstva za izobraževanje strokovnih kadrov do 2,5% od bruto OD v breme materialnih stroškov.

Občinske skupščine apelirajo na gospodarske organizacije, da bi vlagale iz naslova 2,5% sredstev za izobraževanje del v občinske sklade za šolstvo. Tako občinska skupščina Ljubljana-Vič-Rudnik, kakor tudi druge občinske skupščine, na območju katerih poslujejo naše poslovalnice oziroma enote, naprošajo za prispevke v sklad strokovnega šolstva II. stopnje.

Naše podjetje je do konca avgusta letos porabilo za izobraževanje strokovnih kadrov 9.640.768 din. Letni plan v višini 15.779.235 din bo tako dosežen oziroma izčrpan.

Na omenimo še problem vajencev, ki je v naši organizaciji dokaj občuten. Novi zakon o delovnih razmerjih, Ur. list 17/65, ki velja od aprila letos, določa da se nagrade vajencem izplačujejo v razmerju povprečnih osebnih dohodkov nekvalificiranih delavcev. Zaradi tega so nagrade vajencem zelo porastle. Do konca avgusta znašajo nagrade 34.224.841, do konca leta pa se bodo povečale na 51.337.260. V preteklem letu je bilo porabljenega za nagrade vajencem 24.177.941. Če torej primerjamo letoš-

njo kvoto s tisto v preteklem letu vidimo, da se bo povečala za 112%.

Res je, da so občine v nezavidljivem položaju glede financiranja šolstva. Vendar na naše podjetje kot celota ne more odstopiti od odstotka, ki ga je potrdil centralni delavski svet. V letošnjem letu smo dolžni rešiti pričete in končane investicije, kljub temu, da je razlika v ceni od 24. 7. t. l. dalje precej padla. Tudi padec razlike v ceni, ki je odraz določenih marž, je še poseben moment, ki ga moramo upoštevati pri obravnavanju stroškov. Sem spadajo tudi stroški, ki obremenjujejo lastne izdatke za izobraževanje strokovnih delavcev. Menimo, da je določitev sklepa centralnega delavskega sveta pri odmeri 1% za strokovno izobražbo delavcev za l. 1965, utemeljena.

Iz navedenih razlogov bi vsako poviševanje stroškov v breme strokovnega izobraževanja preobremenjevalo dohodek na škodo že tako nizkih dohodkov delavcev podjetja.

CDS bo o višini prispevkov občinskimi skupščinam dokončno odločal po obrčunu za tretje tromesečje 1965.

Motiv iz glavnega skladišča

Naše samopostrežne prodajalne

Veletrgovina Mercator je imela v l. 1964 17 samopostrežnih prodajaln. Prva taka prodajalna je bila odprta 30. maja 1960 v Logatcu, v posameznih letih pa je število naraščalo takole:

	1960	1961	1962	1963	1964	1965
novi odprte prodajalne	3	4	—	3	7	3
skupno število	3	7	7	10	17	20

Iz podatkov je razvidno, da je po letu 1961 počasi naraščalo število SP in da se je šele v letu 1964 število samopostrežnih trgovin občutneje povečalo. — Prodajne površine samopostrežb:

	1960	1961	1962	1963	1964	1965
nove površine	400	405	—	250	808	384
skupne površine	400	805	805	1055	1863	2247

Promet v SP poslovalnicah: Promet v SP trgovinah je v primerjavi z letom 1963 porasel za 75 odstotkov. Vzrok tolikemu porastu prometa so v glavnem nove kapacitete, saj smo lani odprli 7 samopostrežnih poslovalnic, prav tako tudi višje cene.

Ce primerjamo lanskoletni promet na en kvadratni meter prodajne površine s prometom v letu 1963, ugotovimo v vseh poslo-

valnicah povečanje prometa. Posebno močan porast je bil v SP Zalog (37 %), Tugomerjeva (25 %) in SP Rožna dolina (25 %). V SP, odprtih v letu 1963, pa je najmočnejše porasel promet v SP »Pri mostu« v Litiji (92 %) in v Poljanski 15 (39 %).

Povprečni mesečni promet na zaposlenega v SP poslovalnicah na teritoriju bivšega ljubljanskega okraja je bil v lanskem letu

1,176.000 dinarjev, v samopostrežbah podjetja »Mercator« pa 1 milijon 219.000 dinarjev. V primerjavi s preteklim letom se je dvignil za 28 %. Pregled kaže, da se je v letu 1964 povečal tudi odstotek prodajaln s sorazmerno visokim prometom na zaposlenega. Nad okrajnim povprečjem je polovica naših SP poslovalnic. Rezultat vseh naših poslovalnic pa je za 4 % nad povprečjem, leta 1963 pa je bil za 3 % pod povprečjem. Podobni podatki (promet na kvadratni meter in enega zaposlenega) povedo, da je bil promet pod okrajnim povprečjem. Podatki kažejo, da večina naših SP trgovin v osnovnih pokazateljih dosega zadovoljive rezultate. Nezadovoljivi rezultati v nekaterih poslovalnicah pa so posledica predimenzioniranosti glede na sedanje število potrošnikov in kupno moč teh potrošnikov, nepopolnega asortimenta, dnevne potrošnje, kakor so: mleko, meso, kruh in tako dalje.

Za uspeh poslovalnic je važno to, da ima kompletan asortiment živil. Od skupne realizacije SP poslovalnic podjetja v letu 1964, ki je bila 1.559 milijonov dinarjev, je bilo 76 % živil in 24 % dru-

gega blaga. Struktura prometa v SP poslovalnicah »Mercatorja« v letu 1964 pa je bila taka:

špecerijsko blago	51,0
meso	4,5
sadje — zelenjava	8,1
delikatese	3,6
mleko	3,3
kruh, pecivo	5,5
neživilsko blago	24,0

Struktura prometa v SP trgovinah je torej še vedno neugodna. Posebno nizka je še prodaja svežega mesa, kruha in peciva, mleka in mlečnih izdelkov. Struktura blaga v posameznih SP pa so še bolj neugodne. V večini poslovalnic prevladuje visok odstotek neživilskega blaga, medtem ko je asortiment živil, ki se dnevno trošijo, v več poslovalnicah pomanjkljiv.

Povprečni nakup enega kupca je v večini naših SP poslovalnic nad povprečjem okraja. Pod povprečjem so SP Rožna dolina, Poljanska, Pod Naklom, Gerbičeva in Celovška 99. V primerjavi z letom 1963 se je povprečni nakup kupca povečal za 13 %. Če upoštevamo vpliv povišanja cen, je višina povprečnega nakupa sko-

Poslovalnica in poslovna enota	Prodajna površina	Promet			Povprečni mesečni promet na m ²			Povprečni mesečni promet na 1 zaposlenega		
		1963	1964	Indeks	1963	1964	Indeks	1963	1964	Indeks
1. Logatec I										
Logatec	145	89.172	108.981	122	50	62	124	932	1.211	130
2. Tugomerjeva										
Grmada	100	164.700	206.350	125	137	171	125	1.198	1.352	113
3. Jeranova										
Emona	154	92.569	113.304	122	51	62	122	989	1.151	116
4. Valvazorjev trg										
Litija	61	99.854	120.284	120	136	164	121	1.287	1.452	113
5. Zalog										
Polje	110	74.825	103.484	138	56	77	137	824	1.124	136
6. Dobrova										
Hrana	72	68.287	81.149	118	79	94	119	948	1.100	126
7. Rožna dolina										
Hrana	162	128.675	156.437	121	46	80	125	1.060	1.235	116
8. Poljanska										
Grmada	58	56.584	105.669	—	109	152	139	965	1.166	120
9. Dravlje										
Grmada	125	84.282	168.687	—	80	112	126	955	1.244	131
10. Pri mostu										
Litija	77	34.503	122.961	—	112	126	192	1.179	1.250	106
11. Pod Naklom										
Logatec	68	—	42.835	—	—	81	—	—	1.043	—
12. Gerbičeva										
Emona	189	—	86.302	—	—	75	—	—	1.423	—
13. Celovška										
Grmada	109	—	79.147	—	—	121	—	—	1.104	—
14. Podgorica										
Emona	106	—	40.792	—	—	63	—	—	1.180	—
15. Vrhnika										
Hrana	185	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16. Černetova										
Grmada	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17. Gornji grad										
Jelka	79	—	23.008	—	—	84	—	—	1.200	—
Mercator	1.872	893.451	1.551.390	175	80,0	101,6	—	947	1.219	122

raj ista kot v preteklem letu. Zasedovanje števila kupcev in povprečnega nakupa je izredno pomembno, zato je treba ta faktorja spremljati in ju sproti proučevati.

Med našimi SP trgovinami pa imajo podpovprečne rezultate poslovanja tele poslovalnice: Logatec, Jeranova, Zalog, Dobrova, od

samopostrežb, ki so bile odprte v lanskem letu, pa Pod Naklom. Podpovprečen uspeh je verjetno posledica predimenzioniranosti poslovalnic glede na kupno moč prebivalstva in gravitacijsko območje. Poskrbeti je treba, da se v teh trgovinah dosežejo ugodnejši rezultati. Važno je, da vodijo pravilno politiko asortimenta, da je blago v prodajalnah pravilno razporejeno in da imajo pravilen odnos do kupcev. Struktura prometa v samopostrežbah še vedno ni zadovoljiva in so v tem pogledu še možne nadaljnje izboljšave in s tem tudi rentabilnejše poslovanje.

Skoraj v vseh samopostrežnih poslovalnicah je koeficient obračanja zalog večji od 12. Najhitrejša obračanja zalog je v samopo-

strežbi »Pri mostu« (18) in Dravljah (19). Najnižji pa v Jeranovi (9). Povprečni koeficient SP poslovalnic »Mercatorja« pa je 13. Pri analizi niso upoštevane SP, ki so bile odprte v letu 1965, to je

SP na Viški cesti 29, PE Hrana (odprta 13. 3. 1965), SP na Celovški cesti 144, PE Grmada (odprta 11. 2. 1965) in SP v Proletarski ulici, PE Špecerija (odprta 6. 4. 1965).

V prvem polletju 1965 so bile na novo odprte tri samopostrežne prodajalne. Na Celovški cesti 144 (PE »Grmada«), Viška 29 (PE »Hrana«) in v Proletarski ulici (PE »Špecerija«) s skupno prodajno površino 384 kvadratnih metrov, tako da smo dosegli skupno prodajno površino 2247 kvadratnih metrov. Skupni promet, opravljen v SP prodajalnah, znaša v I. polletju 1965 1.382.087.000 din, v polletju 1964 le 742.714.000 din, indeks 186.

Povprečni promet na zaposlenega v I. polletju 1965 je 1.261.000; povprečje v letu 1964 1.219.000. Še vedno se kaže nesorazmerje med posameznimi poslovalnicami od 900.000 — 1.500.000 prometa na zaposlenega. Še vidnejši je porast prometa na kvadratni meter: 185.000 v I. polletju 1965, povprečje lanskega leta je 101.600 din.

Justi Božič

DOPISUITE

V SVOJE GLASILO
»MERCATOR«

NERODNE DVOUMNOSTI

PRODAJALKE

— Ne, Plavega radiona nimamo, toda Biljana je prav dobra. Še kaj, prosim? Gospod, danes pa imamo strup za miši, če ga boste vzeli za gospo...

VAJENKE

Vajenka prinese ključ od trgovine poslovdji na dom. Odpre njegova žena.

— Prinesla sem ključ. Ali tovariša poslovdje ni doma? Povejte mu, da sem vse pometla, maslo sem dala v hladilnik, pogasila sem vse luči, le novi pomočnici sem pozabila povedati, da ga zjutraj ne bo, ker ima s tajnico sindikata sestanek...

OBTOŽENCA

— Ne, tovariš sodnik, jaz nisem kradel in nisem vedel, da je on kradel. Skregala sva se, ker mi ni dajal polovice izkupička od tistega, kar je odnesel.

— Torej sta oba kradla! Vi ste vse vedeli!
— Vi tudi veste!

NAPOVEDOVALKE TV

— Dragi otroci, ura je osem, treba bo v posteljo. Zdaj bomo lepo ubogali mamico, slekli se bomo, očka pa bo sledil programu za odrasle...

PROFESORJA

— Zdaj bomo najprej ponovili poglavje o nastanku človeka, da bomo videli, kaj smo se sinoči naučili...

UČITELJICE

— Janezek, spet se nisi naučil! Povej očku, naj pride jutri v šolo, potem pa bomo videli, če ne boš znal. Mu bom že pokazala, kako ti naj sleče hlače in te pripravi k delu!

V NAPISIH

Pitna voda. Napajanje živine zaradi zdravstvenih razlogov prepovedano!

IZ POGOVOROV

Žena možu: »Ali mi zamenjaš ta petstotak za dva tisočaka. Grem v trgovino.«

Sosed sosedu: »Ali bi lahko bili vaši gostje na zabavi še nekoliko glasnejši, moja tašča namreč to zelo razburja.«

Mož ženi: »Seveda pazim na mleko. Kipi ravno že pet minut.«

Prvošolček sošolcu: »Tudi mi imamo nekaj antičnega pohištva. Ta naslanjač je ata kupil, še preden sem prišel na svet!«

Zdravnikova žena možu: »Počakaj, s teboj grem! Že tretjič te ta mesec kliče ista ženska sredi noči.«

Prodajalec klobukov kupcu: »Kako morete trditi, da vam je klobuk prevelik, ko pa ga niti ne vidite!«

OH, TE TUJKE

Tujke še nenehno osvajačo nov teren in delajo preglavice ljudem. Kaj, ko jih je toliko, lepo pa je le, če jih uporabimo v kakšni »diskusiji« na sindikalnem sestanku.

Tako je nekdo zadnjič spregovoril o ekonomskih enotah, ob katerih se je nekaj zapletlo:

»... tovariši, to je tako delikatesno vprašanje, da se ga moramo lotiti drugače,« je povedal svoje...

Govorili so o slabi ventilaciji. Zato je nekdo predlagal:

»Zdaj je res že čas, da tudi mi damo več sredstev za primitivno zdravstveno zaščito!« (Pa so res namenili več sredstev za preventivo.)

Tam nekje so obravnavali pravilnik o delitvi osebnih dohodkov. Tako je menil nekdo:

»Ni prav, da povzemamo kontracepcijo drugih podjetij. Mi moramo imeti svojo kontracepcijo!« (In so pozneje res napravili svoj koncept.)

Zdaj v številnih kolektivih razpravljajo o prevozu delavcev na delo. Novi instrumenti, nove cene na železnici — o vsem kaže premisliti.

»V času kozmetičnih raket smo, mi pa nimamo nobene avtobusne zveze s tovarno,« je pričeval nekdo.

Pa le niso kupili nobene kozmične rakete...

PISMO UREDNIKU

Člani drugih skupin so v našem glasilu dosti pisali o tej deželi in njeni lepoti. Obveščali so nas, kako je potekala praksa. Nesmiselno bi bilo ponovno pisati o tem, ker vemo, kakšen namen ima praksa in koliko se od tega lahko pri nas uporabi.

Ne zahtevajte, da vam veliko pišem o dosedanjem delu, ker bom delal dva meseca v trgovini, dva pa bom v aranžerskem oddelku. Šele tedaj vam lahko nudim material za naše glasilu »Mercator«.

Pozdrav iz Švice vsemu kolektivu pošilja aranžer Oscar Kelemen

Oscar Kelemen

POLETJE V ŠVICI

AVGUST IN SEPTEMBER 1965

PRISLI

Emona: Marjan Koprivec, delavec, Alojzij Novak, delavec, Aleksander Perš, vajenec, Marija Tkaučič, vajenka, Breda Jančar, vajenka, Drago Pok, vajenec, Marta Kalšek, vajenka.

Grmada: Mira Sernel, trgovska delavka, Marija Vrhovec, točajka, Ivanka Vehovar, vajenka, Marija Glinšek, vajenka, Ana Novak, vajenka, Vida Janežič, vajenka, Marija Marinšek, vajenka, Marija Goršič, vajenka, Julka Zajc, vajenka.

Hrana: Ivanka Kosi, prodajalka, Albina Ogrinc, poslovdja, Marija Andolšek, vajenka, Kati Šerjak, vajenka, Dragica Sojer, vajenka, Vlasta Pažon, vajenka, Toni Tanček, vajenec.

Litija: Franc Avšec, šofer.

Mercator: Janez Gorenc, delavec, Franc Čuček, delavec, Slavko Zaletelj, skladiščnik, Franc Dreven, delavec, Franc Lesjak, delavec, Peter Srebrnič, delavec, Halil Nukanovič, delavec, Franc Mihelič, skladiščnik, Jože Malovrh, upravnik bifeja, Franc Erjavec, delavec, Vinko Papež, skladiščnik, Marjan Garbajs, delavec, Jože Koželj, delavec, Andrej Berginc, skladiščnik, Marija Končan, saldakontist, Alenka Repovš, delavka, Franc Dremelj, delavec, Marija Štular, referent v transportu, Janez Podržaj, delavec, Jožica Hočevnar,

Osebnosti

embalažni referent, Franc Steh, delavec.

Rožnik: Rudi Flander, šofer, Irena Cimprič, vajenka, Lojzka Poje, vajenka, Ana Pašič, vajenka, Danica Kranjc, vajenka.

Standard: Marija Petrina, vajenka, Jože Gliha, vajenec.

ODSLI

Emona: Franciška Amon, delavka, Dušan Piš, delavec, Emil Gorišek, delavec, Olga Francelj, vajenka, Stanislav Bonifer, delavec, Fehim Durač, delavec, Dragica Brglez, prodajalka, Angela Zajc, prodajalka.

Grmada: Anton Piskule, delavec, Amalija Turk, poslovdja, Amalija Žavbi, delavka, Ana Bokal, trg. pomočnica, Ana Flisar, trg. pomočnica, Fani Novoselec, delavka, Stefan Kolar, delavec.

Hrana: Janez Dolinar, delavec, Mihaela Fečur, trgovska delavka, Marija Osredkar, trg. delavka, Anton Rebolj, trg. delavec, Elica Otrin, delavka, Fani Turk, trgovska delavka.

Litija: Marija Megušar, Matija Smuk.

Mercator: Franc Škufca, delavec, Franc Remic, delavec, Stane Nagode, delavec, Feliks Jere, delavec, Vladimir Podrekar, delavec, Gregor Jakovljevič, skladiščnik, Redep Hođa, delavec, Stane Slo-

bodnik, delavec, Janez Košir, delavec, Lojzka Vrščaj, sklad. delavka.

Rožnik: Francka Nedeljko, Marija Pečar, Ivan Gržinič, Anica Sluga, Marija Matko, Borivoje Djordjevič.

Standard: Jože Bon, Franc Turk, Franc Sinkovec.

POROKE

Emona: Jožica Lapuh, poročena Valenčič, Marija Laznik, poročena Slova.

Grmada: Lojzka Harig, poročena Mačerol, Barbara Tojčič, poročena Coren, Jelka Strle, poročena Vidmar.

Mercator: Joža Zaletel, poročena Perme, Hočevnar Matija.

Rožnik: Anica Kokalj, poročena Draginc.

Standard: Vida Pušavc, poročena Hodnik.

ROJSTVA

Hrana: Anica Bizilj, hčerko, Jelka Blatnik, sina.

Litija: Ana Simončič, hčerko, Antonija Pavlin, hčerko.

Standard: Vera Božič, hčerko.

NEZGODE

Grmada: Lado Mecilošek, Jožica Jemc, Tone Fister.

Hrana: Slavka Prebil, zvin noge, Tončka Trnovec, poškodba noge, Marija Trontelj, poškodba noge.

Standard: Martin Šafar, Franc Košmrlj.

Rešitev VIII. nagradnega testa

K VIII. nagradnemu testu, ki je bil objavljen v 7.—8. številki našega glasila, objavljamo pravilne odgovore na posamezna vprašanja:

Ad 1.

Kakšni so splošni pogoji za sprejem delavca na delo?

Splošni pogoji za sprejem delavca na delo so naslednji:

1. da je delavec star najmanj 15 let,
2. da je splošno zdravstveno sposoben,
3. da mu ni s pravnomočno sodbo ali odločbo upravnega organa prepovedano opravljanje poklica ali dela.

Ad 2.

Ali predvideva predlog pravilnika o delovnih razmerjih podjetja poleg splošnih tudi posebne pogoje za sprejem na delo? PREDVIDEVA.

Ad 3. Katero prosto delovno mesto oziroma delovno mesto, za katero se predvideva, da se bo v 30 dneh izpraznilo in ga bo treba na novo zasesti, mora biti obvezno razglašeno? VSAKO.

Ad 4.

Katera prosta delovna mesta v podjetju se morajo zasesti z razpisom? VSA VODILNA delovna mesta v podjetju in enotah, za katere določa STATUT, da se vsako četrto leto znova razpišejo.

Ad 5.

Ali sme podjetje ali enota premestiti oziroma razporediti delavca, ki na svojem delovnem mestu uspešno dela, na drugo delovno mesto, ki terja manjše delovne sposobnosti, kot jih zahteva delovno mesto, na katerem dela? SME, ČE DA DELAVEC POPREJ PISMENO PRIVOLITEV.

Ad 6.

Kako se določa letni dopust delavcem, ki še niso stari 18 let?

Delavcem, ki še niso stari 18 let, se določi letni dopust po OSNOVAH IN MERILIH, po katerih se določa letni dopust drugim delavcem, povečan za 7 delovnih dni.

Ad 7.

Kdaj najkasneje mora delavka nastopiti porodniški dopust? Delavka mora nastopiti porodniški dopust najkasneje 28 dni pred porodom.

Ad 8.

Kateri organi odločajo o izključitvi delavca iz delovne skupnosti zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti? O izključitvi delavca iz delovne skupnosti zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti odločajo:

1. delavski svet podjetja za vse delavce katerekoli enote, kadar gre za skupne kršitve po krivdi delavcev več enot in kadar gre

za kršitve, ki jih zagrešijo vodilni delavci katerekoli enote, generalni direktor ali namestnik generalnega direktorja, člani CDS in CUO;

2. delavski svet OE Mercator za delavce te enote, razen v primerih, naštetih pod 1;

3. delavski svet poslovne enote oziroma zbor delovnih ljudi v enotah, ki nimajo voljenega DS za delavce svoje enote, razen v primerih, naštetih pod 1.

Ad 9.

Kako odgovarjajo delavci za škodo, kadar je škodo povzročilo več delavcev in se ne da ugotoviti, ko-

likšen del škode je povzročil posamezen delavec?

Če se ne da ugotoviti, kolikšen del škode je povzročil posamezen delavec, so VSI delavci ENAKO odgovorni in morajo škodo povrniti v ENAKIH delih.

Ad 10.

Kako so odgovorni za škodo delavci, kadar je škodo povzročilo več delavcev z naklepnim kaznivim dejanjem?

Če je škodo povzročilo z naklepnim kaznivim dejanjem več delavcev, so

vsi storilci SOLIDARNO odgovorni, kar pomeni, da odgovarjajo VSI za enega oziroma EDEN za vse.

Izmed 44 prispelih rešitev je komisija izžrebala naslednje:

I. nagrada 6.000 din Franc MARN, OE »Mercator«,

II. nagrada 4.000 din Danica OZBOLT, PE Logatec,

III. nagrada 3.000 din Velara LAVRAC, PE Rožnik,

IV. nagrada 2.000 din Angela BELIC, PE Rožnik,

V. nagrada 1.000 din Janjanem več delavcev, so nez GREGORC, PE Rožnik.

V prejšnji številki smo objavili poziv članom kolektiva in bralcem, naj nam pošljejo fotografije z dopusta. Žal je poziv naletel na gluha ušesa. Ne vemo, ali med nami — kolektiv šteje več kot 1600 članov — ni fotoamaterjev ali je vmes kak drug razlog. Fotografskega gradiva nam še vedno manjka! Upamo, da bo za prihodnjo številko že bolje.

Ali poznamo predpise, po katerih delamo?

Objavljamo IX. nagradni test, katerega namen je, da se zopet seznanimo z nekaterimi predpisi, ki jih moramo poznati pri prodaji živil. Pri reševanju testa je potrebno upoštevati naslednje predpise:

1. Predpise, ki so objavljeni v modri knjižici »Pravilniki in odredbe«, ki jih je izdala Veletrgovina Mercator, Ljubljana, za interno uporabo.
2. Pravilnik o kakovosti mleka in mlečnih izdelkov, sirila in mlekarskih kultur, sladolea in sladkornega praška, jajc in jajčnih izdelkov (Ur. l. SFRJ 15/64, popravek 22/64, 36/64). Pravilnik o kakovosti rib, rakov, školjk, morskih ježkov, žab, želv, polžev in njihovih izdelkov (Ur. l. SFRJ 29/64, popr. 38/64). Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o kakovosti alkoholnih pijač, piva, umetnih brezalkoholnih pijač in sirupov, mineralnih vod in sodavice, ledu in kisa (Ur. l. SFRJ 25/65). Pravilnik o spremembah pravilnika o kakovosti kave in kavni nadomestkov, čaja, dišav, koncentratov za juho, pekovskega kvasa, pecilnega praška, praška za pudring, dietetičnih proizvodov in aditivov. (Ur. l. SFRJ 25/65).

Za pravilne odgovore bodo izžrebane nagrade in sicer:

1. nagrada 6.000 din za vse pravilne odgovore,
2. nagrada 4.000 din za vse pravilne odgovore,
3. nagrada 3.000 din (pri tej bodo upoštevane tudi rešitve z najmanj 5 pravilnimi odgovori),
4. nagrada 2.000 din, upoštevali bomo najmanj pet pravilnih odgovorov.
5. nagrada 1.000 din, upoštevali bomo najmanj 5 pravilnih odgovorov.

IX. nagradni test

1. V kakšni embalaži sme v promet rastlinska mast?
 - a) v lesenih sodih,
 - b) v lesenih zabojih,
 - c) v kartonskih škatlah,
 - d) v jeklenih sodih.

NEUSTREZNO PREČRTATI!

2. Za koliko se sme posamezni izvorni ovitek prepečenja od 20 dkg čiste teže razlikovati v teži? Posamezni izvorni ovitek prepečenja čiste teže 20 dkg se v teži razlikovati

3. Koliko odstotkov odpadnih primesi sme vsebovati jemenska kava?

- a) ne sme vsebovati odpadnih primesi,
- b) do 10 %,
- c) do 15 %.

NEUSTREZNO PREČRTATI!

4. Koliko časa traja rok uporabnosti mineralnih voda?

- a) tri mesece,
- b) šest mesecev,
- c) ni omejitve.

NEUSTREZNO PREČRTATI!

5. Kako smejo biti zaprte steklenice za sterilizirano sladko smetano?

- a) s kronskimi kapicami,
- b) s pokrovčki iz aluminijevih folij,
- c) s pokrovčki iz parafiniranega kartona.

NEUSTREZNO PREČRTATI!

6. Kako morajo biti označena sveža kokošja jajca v prodaji na drobno v prodajalnah?

- a) (n. pr. I. kakovost)
- b) (n. pr. vrsta A)
- c)

7. Koliko odstotkov četrtnik sme biti v zaboju orehovih jedrc ekstra kvalitete?

V zaboju orehovih jedrc ekstra kvalitete biti do % četrtnik.

8. Kaj mora vsebovati deklaracija za pomaranče v prodaji na drobno?

- a)
- b) kakovostna vrsta,
- c)
- d)

9. Koliko časa traja rok uporabnosti rusov?

- a) do 18 mesecev,
- b) do 9 mesecev,
- c) do 4 mesece,
- d) ni predpisano.

NEUSTREZNO PREČRTATI!

10. Kaj mora vsebovati deklaracija za sardine v olju?

- a) ime živila,
- b) ime in sedež proizvajalca,
- c)
- d) označba kakovosti,
- e)
- f)

Rešitve pošljite v zapečateni kuverti na upravo Veletrgovine Mercator, z oznako »IX. nagradni test«, najkasneje do 25. 11. 1965.

mercator

Glasilov delovnega kolektiva veletrgovine »Mercator«, Ljubljana, Aškerčeva 3. Izdaja centralni delavski svet veletrgovine »Mercator«. Izhaja enkrat mesečno. Ureja uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik: Marjan Pogačnik. Tehnični urednik: Danilo Domajnko (Del. enotnost). Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru.